

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) ezimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Aron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

Birtokrendezési törvényjavaslatunk.

Midőn az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya kebelében a vándorgyűlések eszméje felmerült, nem egy kétkedő nézettel találkoztunk, mely azoknak lehető sikerét vagy teljesen tagadta, vagy legalább is kevésre becsülte! Kétkedtek mindenekelőtt abban, lehetséges lesz e nagyobb mérvű érdeklődést kelteni; képesek lesznek e a tárgyalandó themák az általános figyelmet lekötni, alkalmasak lesznek-e a gyűlésekkel összekötött tárlatok arra: mezőgazdaságunk minden ágának jelen állapotát, jövő haladását bemutatni? Nevetséges önhittséget árulnánk el, ha azt állitanók, hogy mindezen kételyek már ma fényesen és megdönthetetlenül meg vannak ezáfolva, korántsem — az érdeklődés még nem eléggé nagy, a tárgyalt themák feldolgozásához imitt-amott kifogás férhet, a tárlatok még mindig gyengék és többnyire egyoldalúak, de ha ezeket bevalljuk és megengedjük is, más részt az eredményekre némi büszkeséggel tekinthetünk. Maros-Vásárhelyt 161-en, Dicső-Szent-Mártonban 122-en, Déván 176-an seregettünk a kibontott zászló alá és semmi kétséget sem szenved, hogy a jelen év gyűlhelye, Torda, a résztvevőknek még nagyobb számát fogja bemutatni. Azonban nem a számokban nyilatkozó többlet az, melynek első sorban örvendünk, hanem azon tagadhatatlan tény, hogy vándorgyűléseink jelentősége napról napra emelkedik, hogy tekintélyt szereztünk a Királyhágón innen is, túl is; hogy a magas kormány gazdáinknak itt nyilvánult óhajait figyelembe veszi és lehetőleg teljesíti is. A szellemi közreműködők diszes sorából Kodolányi Antal, Lészay Lajos, Nagy Ferencz, Vörös Sándor, Dr. Wolff Gyula magasodnak ki oly dolgozatokkal, melyek a közel félszázad óta fennálló némethoni vándorgyűlési intézménynek is becsületére válhatnak. Legtöbb gáncs tárlatainkhoz férhet, ezekben azonban időjárásunk hit

tükrét látva, nem szabad felednünk, hogy 1871 év óta normalis évünk nem volt!

Mindezeket pro et contra elősorolva, még egy mozzanatot kell említenünk, mely, kivált nálunk, véghetetlenül fontos t. i. a személyes érintkezést. A mi gazdáink legnagyobb része se irni, se olvasni nem szeret, de ha alkalunk van személyesen találkozhatni, a legnagyobb készséggel felel meg kérdéseinkre, kimerítően és alaposan eseteli körülményeit, részletesen, avatottan adja elő bajait! E kétségbevonhatlan tény már magában véve is eléggé bizonyítja vándorgyűléseinknek jogosultságát, azoknak közvetlen hasznát, mert csak ezen uton szerezhetjük meg egyes vidékeink gazdasági állapotáról a szükséges és megbízható tájékozást, sőt néha általános érdekű és fontosságú kérdések is, csak akkor találnak erélyes támogatásra, csak akkor jutnak közelismerésre, ha vándorgyűlésünk, vagy más szóval: országrészünk gazdasági értelmiségének színe előtt szóba hozattak, behatóan tárgyaltattak!

A birtokrendezés és az avval összefüggő miveletek 1848 óta több phasion mentek keresztül, mert a különböző kormányérdekek más más eljárást állapítottak meg. Ezen intézkedések alkalomszerűleg bel- és külföldi lapok hasábjain beható bírálat alá vétettek, a nélkül azonban hogy az érdekelt körök azokat kellő figyelemre méltatták volna; tudtuk, éreztük a hiányokat és károkat, de hallgatva türtük! A Déván tartott harmadik gazdasági vándorgyűlésnek volt fenntartva, hogy a nyilvánuló véleményeket összpontosítva, a mostani állapotot tarthatatlannak jelentse ki, s megbizza végrehajtó közegét: az erdélyi gazdasági egyletet, hogy a birtokrendezési eljárás ezélszerű szabályozására erélyes lépéseket tegyen.

Miként igyekezett az egylet választmánya e fontos megbizatásnak eleget tenni, t. olvasóink előtt ismeretes;

legyen szabad azonban itt még egyszer és teljes elismeréssel constátálni, hogy az aránylag rövid idő alatt elkészült munkálat oroszán része Pávai Vajna Elek urnak kizárólagos érdeme! Mit tartalmaz e törvényjavaslat, arra annak teljtartalmu szövege ad hiteles választ, (melynek közlése a jelen számmal véget ért) és a tárgyilagosságot, mi — reménylünk — annál inkább sem fog elmaradni, mert a hivatott dolgozat egyidejűleg a magyar haza jelentékenyebb politikai és jogi lapjainak, szives ismertetés végett, megküldetett.

Mennyi hiányt és fogyatkozást fognak a szakértők ezen birtokrendezési törvényjavaslatban találni, azt nem tudjuk, mert jogászok nem vagyunk, de ennek daczára, tán megengedhető lesz, hogy önző gazdasági szempontunkból is hozzászólhassunk.

Mindenekelőtt a tagosítás elrendelésére szükséges földterület, mely eddig a határ egy harmadrészből kellett, hogy álljon, egy negyedrésznyire van leszállítva. Vitakozhatunk azon, hogy jogilag indokolható-e ezen leszállítás, és hogy nem lehetne-e épen egy ötöd- vagy hatod rész stb. birtokolásnak kimutatásával megelégedni, de in praxi és opportunitási szempontból véve fel mindenestre a tagosítás elterjedését sikeresen támogatja. Második főelőnye a törvényjavaslatnak abban rejlik, hogy a birtok

munkálatok kellő és meghatározott időbeni teljesítéséért a működő közegeket (birót, törvényszéki elnököt, mérnököt stb.) felelősekké teszi, s így a néha közöny vagy hanyagságból, néha tisztátalan érdekből szándékosan rendezett huza-vonának utját vágja. Nem szabad megfejtenünk azon fontos ujtásról sem, mely két egybehangzó itélettel szemben a további fellebbezést besztnteti és ezáltal véghetetlenül sok időt, fáradságot és pénzt kiméli meg. A peres eljárás költségeinek fedezésére illetőleg biztosítására nézve a hivatolt javaslat célszerű intézkedésekről rendelkezik, melyek az eddig e részben mutatkozott számos visszáságnak elejét veszik, egy szóval a munkálat minden sora azt czélozza, hogy bármi nemü birtokszabályozás célszerűen, gyorsan és olcsón hajthatásék végre.

Képviselőházunk 1875. január 14-én tartott CCCXX ülésén Lészay Lajos e birtokrendezési javaslatot egyletünk nevében beterjesztette, és mi részünkről reméljük, hisszük, hogy e javaslat Lészay Lajos, Lukács Béla és Gyárfás Lajos idevágó dolgozataival összeegyeztetve, mielőbb tárgyalásra kerül és országrésztünk egyik legfontosabb vitalis érdeke egy czélirányos birtokrendezési törvényben teljes kielégítésre fog találni.

T A R S A L G Ó.

Választmányi ülés 1875. január hó 5-én.

(Vége.)

248. Ministerium 19742. sz. alatt tudatja, hogy szándéka lévén a Francia- és Angolországban már régebb idő óta divó u. n. gazdasági buzditó díjakat nálunk is behozni, felhivja egyletünk választmányát, hogy ezen eszmét karolja fel és beható tanulmányozás és megvitatás után indokolt véleményét terjessze fel. A ministerium néhány irányadó szempontot előre is kijelölve, a francziországi eljárás főbb mozzanatait egy, a consulasok utján nyert értesítés kivonatában tájékozásul közli. — Miután ezen nagy horderejű ügyben in pleno határozni sem nem lehet, sem nem kívánatos, Paget János, Tisza László és Szabó József és a titkár személyeikben bizottság küldetik ki azon felkéréssel, hogy a jelzett eszmét alapos tanulmány tárgyává téve, véleményes jelentésüket a február havi választmányi ülésre beadni sziveskedjenek.

249. Kodolányi Antal, a dévai vándorgyűlésen tett ígérethez képest, a „Kisbirtokosok gazdasági egyletének“ alapszabálytervezetét beküldi s egyszersmint azon véleményt nyilváníti, hogy minél több oldalú hozzászólhatóság tekintetéből a tervezet az „Erdélyi gazda“ hasábjain közzé teendő s a beérkező nézetek és vélemények felhasználásával véglegesen megállapítandó és számos példányban elterjesztendő. — Választmány Kodolányi tagtárs buzgólkodását köszönettel fogadva, az alapszabálytervezetet az „Erdélyi gazda“ egyik közelebbi számában közzéteendő és végelfogadás végett — a dévai határozat értelmében — a folyó évi vándorgyűlés elé fogja terjeszteni.

250. Máthé Károly lejárt évdíjas kötelezvényét további hat évre megújítja — örvendetes tudomásul szolgálván a kötelezvény pénztárnokhoz áttétetik.

251. Titkár indítványozza, hogy a képviselőházhoz benyújtott birtokrendezési sat. törvényjavaslat külön lenyomatok

által többszörösítsessék és az érdekelt képviselőknek, valamint a jelentékenyebb politikai és jogi lapoknak megküldessék — az indítvány elfogadtatván, titkár 259 lenyomat megrendelésére s szétküldésére felhatalmaztatik.

252. Titkár jelenti, hogy 1874. december 31-iki határidővel kihirdetett cselédugyi pályázatra egyetlenben egy munka sem érkezett és indítványozza, hogy a pályadíj fele részének adományozója Fodor József ur kéressék fel, mily tárgyú kérdésre óhajtja jövőre a díjat részéről kitőzni vagy pedig e jogáról lemondva, választmányra bizza-e egy alkalmas kérdés kiszemelését? — Választmány tekintetbe vévén azon sajnós körülményt, hogy ezen három éven át kiirt pályázat sikeres nem volt, e kérdést egyelőre mellőzendőnek tartja és titkár indítványát elfogadja.

253. Szőlészeti vándortanárnár 1874. évi működéséről jelentést tévén, jövő évi teendőire nézve utasítást kér, egyszersmint tudatván, hogy Sz.-Istvánon és M.-Szenygelben gyanus szőlőtők fordulnak elő, melyeket tavasszal tüzetesen meg fog vizsgálni — választmány a jelentés első ágát tudomásul vévén, folyó évre működési területül, a borászati körutat végző bizottság indítványa szerint, Hunyadmegyét jeleli ki. A gyanus szőlők éber megfigyelését továbbra is vándortanárnár szoros hivatalbeli kötelességévé téve, néhány kiásott tő beküldését annak idején elvárja. Egyszersmint klosterneuburgi igazgató báró Babohoz kérdés fog intéztetni, lenne-e még a tavaszon alkalom az ottani vidéken a phylloxera fellépését észlelni és tanulmányozni, — ha igen, választmány a szőlészeti vándortanárnárnak módot fog nyujtani, hogy ezen szőlőinket fenyegető vésszel a helyszínen megismerkedjék.

254. Titkár jelenti, hogy Szépfői Károly tagtárs meghalozott — szokott módon pénztárnoknak tudtára adandó.

255. Nagy Ferencz indítványozza, hogy a gazdasági ágak emelésére szánt dotationak a pénzügyi bizottság által felére való

leszállítása ellen az országos képviselőházhoz kérvény intézések és az eddig 100,000 fitnyi általánynak megszavazása kérelmeztessek — némi eszmecsere után elfogadtatott,

256. Tisza László: gróf Bethlen Sándort (legifjabb) és báró Bánffy Ernőt, Paget János: gróf Bethlen Gergelyt évdíjas tagokul bejelentik — örvendetes tudomásul szolgál.

257. Gróf Schweinitz, tekintettel arra, hogy a német, angol és olasz sat. kormányok a marhavész behurcolásának megátalása céljából, az erdélyi magyar szarvasmarha behozatalát eltiltották, indítványozza: hogy a m. kormány kéressék fel, miszerint részéről a keleti tartományokból tiltsa el a marhabehozatalt — ezen fontos ügy tanulmányozására s a vele összefüggő kérdések tárgyalására gróf Schweinitz, Szabó József, dr. Mina János és a titkár személyeikben bizottság kéri fel.

258. Gróf Schweinitz egy czélszerű eseléndrendszabály hiányát constatálván — az idevágó előmunkálatok teljesítésére id. Hintz György, Velits Károly, Tóth Zsigmond és a titkár személyeikben bizottság kéri fel.

259. Egy czélszerű mezei rendőrségi törvény hiánya minden részről sajnosan érezhető lévén — a képviselőház a hallokozás szerint már készen álló ebbeli törvényjavaslat mielőbbi tárgyalására fel fog kéretni.

A torda-aranyosi gazdasági egyesület felolvasásai.*)

I.

A torda-aranyosi gazdasági egyesület által rendezett első gazdasági felolvasás 1874. december hó 21-én délután négy órakor, a megyeház nagy termében szép számu hallgatóság jelenlétében megtartott, melynek részleteiről következőkben teszem meg tudósítámat.

Egyleti elnökünk jelen nem léteben, alelnök Szentkirályi Gábor nyitotta meg a felolvasási gyűlést, egy rövid, de velős beszéddel, melyben a munkát, mint a társadalom épségének, jövőjének alapját és egyedüli biztosítékát ecsetelvén, a megjelent hallgatókat üdvözölte, s egyuttal gazdasági egyesületünknek a felolvasások rendezésében azon célját előadván, miszerint a gazdasági kérdések fejtegetésével legalább annyi hasznot remél elérhetni, a mennyi szükséges arra, hogy a felolvasott tárgy mindenki előtt gondolkodás tárgyává váljon, mert csak egyedül ez adhat a munkának lelket, szellemi életet és biztos eredményt, azon reményének adott kifejezést, miszerint jelen első felolvasás hallgatósága, — a következők hallgatóságának növekedési életerejét magában foglalva — a növekedés biztos alapját adja meg.

Első felolvasási tárgy Nagy Ferencznek — megyei főispán méltóságos báró Kemény György ur ajándokából — egyesületünk által tiz arany pályadíjjal koszorúzott szőlőszeti műve volt, — felolvasta egyleti titkár Velits Ödön, — mely általában egész Erdélyben különösen a torda-aranyosi gazdasági egyesület területén a szőlőszeti iparban tapasztalható kevés jövedelmezőség illetőleg károsodás okait rendszeresen felfejtve, ugyanott annak elkerülhetése, illetőleg a csekély jövedelem emelésére czélzó, a tudomány és tapasztalatból merített javaslatait adja elő; s különösen kiemelve az elvényt szőlőtőkék bő termésrei képtelenségét, végül kevert, jó és rossz, korán, későn és éghajlatunk alatt soha meg nem érő fajok együttes mivélését, mint a károsodás főbb okait, ennek elhatározása tekintetéből ajánlja a szőlőtőkék és talaj megújítását, ugyszintén a kevert különböző időkben érő szőlő fajoknak a jó és állandó bor képződé-

serei felette káros voltát, tapasztalati észleletek alapján kimutatván, a különböző esmertebb bornak való szőlőfajoknak égalj és talaj tekintetébeni kívánalmait, főképpen a jó és állandó bor képződése iránti összehasonlító bírálatát terjedelmesen fejtegetve, a kevert fajoknak együttes mivélésével való felhagyását és az egyes fajoknak külön leendő mivélését, mint egyedül czélra vezető helyes eljárást, ajánlja.

Ezen ajánlatának megvalósíthatására nézve, egész Erdélyben jelenben, mint a bécsi és londoni kiállításokon több rendbeli érmekkel kitüntetett és teljesen kitünőnek elismert fehér bort adó szőlők termelését javasolja, s ezek közül különösen egyesületünk területére, az égalj, talaj és mivélési módozatok különbözőlésege szerint legháládotosabbnak s ez okból legnagyobb mértékben mivélendőnek tartja a som, rajnai riesling, leányka és ruländer vagy barát szőlőt. A fekete, illetőleg veres bort adó szőlőfajok közül is csak azután javasolja nagy terjedésébeni mivélését az opporto és fekete clävnernek, ha már a fehér borkok kitünő és tömeges termelése által a külföldi vásárlókat magunkhoz szoktattuk.

Második felolvasási tárgy egyleti tagtárs, orvos Posony Antalnak a takarmány füvek és répa termelésének szükségessége, azok mivélésének és czélszerű használatának módozatairól, főképpen a mű szerzőjének — mint személyesen felolvasónak — egyéni tapasztalatain alapuló értekezése volt.

Az értekezés először nagyon helyesen a természetes kaszálók és legelők termelési módozataiban észlelt hiányok felfejtése mellett azoknak czélszerű javítását, azután a mesterséges kaszálók közül a luczernás és lóherés, végül a takarmány répa termelési, mivélési és használati ágait, azoknak jelenben már majd nem nélkülözhetlen szükségességét tárgyalta.

Ezen két tárggyal a jelenbeni felolvasás sora ki volt merítve, mielőtt azonban alelnök a hallgatóságtól a viszont találkozás reményében elbucszott volna, egyleti tagtárs megyei alispán Miksa Elek ur — a jelen voltak általános helyeslése közt elfogadott — azon indítványának adott kifejezést, miszerint egyleti elnök, tanár Nagy Ferencz urnak, mint a gazdasági felolvasások kezdeményezőjének, az azokban szerzendő, s jelenben éppen felolvasott pályakoszorúzott szőlőszeti műve által szerzett, gyakorlatilag is felhasználható szellemi élvezet létesítőjének köszönet nyilváníttassék.

Törvényjavaslat

az erdélyi részekben követendő birtokrendezési és tagosítási eljárást illetőleg.

(Vége.)

Általános indokok.

a) A május 6-ki 1872-beli igazságügyministeri utasításnak hatályon kívül tétele igazolt azon általános roszaló közvélemény által, mely, — a hogy ezen rendelet a törvényszékeknek kiadatott, ugy a volt jobbágyok, valamint a nemes birtokosok részéről hírlapok, törvényszéki tárgyalások, egyáltalában a közéletben — ellene nyilvánult.

b) Ezen utasítás czéltalansága és kivihetlensége ugy alkalmatlan volta tanusított azon fontos körülmény által, hogy e mai napig, a mely törvényszékek részéről imitt-amott kevés birtokszabályozások folytattatnak és egy néhány végeztetett is be, sehol ezen utasítás rendszabályai alkalmazásba nem vétettek; tagosításban és arányosításban előleges és érdemleges ropant költségek és idővesztéssel járó kétszeres, illetőleg négyszeres panasz-kereset beadása alkalmazásba még nem vétett, — a törvény maga oltja az intelligentiábat! a törvényelleni tiszteletlenséget! a hol pedig ezen utasításai alkalmazni

*) Elkésve érkezett kezünkhez és azóta tárgyhalmazunk miatt újból is készt.

öröszkolattak, aligha a nagy-szebeni kir. törvényszéken kívül és ott is, hallomás szerint csak egy pár előirt, hitelt és czélt felülmúló költséget okozó és az államgazdászati érdekével ellenkező idővesztést okozó ilyen kétszeres per adatott be; — az egész ország részben 1872. május 6-ka óta a birtok szabályozási perek folyama fennakadt, idéltlen, káros rendelkezés által.

c) A május 6-ki említett utasítás az állam, az egyesek és az állam kincstár és államgazdászati érdekével szemben a birtok szabályozásoknál és névszerint a tagosításnál alig négy-szer szükséges költséges és időrabló bírói kiszállás helyett nyolczat és bizonyos körülmények között tiz kiszállást szabott elő, a mely idő és pénzrabló rendelkezés, a birtokosokat és a volt urbéreseket már annyira elijesztette az ilyen fontos és hasznos ügyek folytatásától és megkezdésétől különösen, hogy senki most még gondolni sem mer ily színezetű per folytatására, annyival inkább pedig újjakezdésére.

d) A közhelyek és legelők osztálya ezen utasítás IV. fejezete és az 1871. évi LV. t. cz. „Arányosítás“ czime alatt a kétszeres költségű per, a szám nélküli költségek, bírói kiszállás különböző nemű mérnöki miveletek, többszörös hitelesítések, mint a földbirtokosokat sújtó költséges bizottmányi kiszállások, ugy az államra, mint a felekre nézve oknélkül többszörözött iratások káros volta miatt oda jutottak, hogy ma már ily szerű per, mely az erdélyi 18^{46/47}-ik évi XV. t. cz. az 1854. évi június 21-ki cs. kir. urbéri nyiltparancs és az 1868. évi október 12-i igazságügyministeri, az urbéri törvényszékek számára kiadott utasítás szerint jó indulatu vezetők kezében tagosítással együtt legfeljebb három év alatt, tagosításon kívül pedig a per kezdetétől a kiszakasztásig egy év alatt is teljesen végezhetőek valának, ma már a május 6-ki 1872. évi utasítás bilincse alatt, nemcsak be nem végezhetőek évtizedek alatt is, hanem a mellett, hogy a törvényesen szentesített perhurezolással számos éveken keresztül a volt jobbágyok és különösen azok, kiknek fekvőjük nincs, de feles marhákat adótól is menten tartanak, ingyen bitorolják, legeltetik a fekvőséget, a földesur a tetemes, tizszerezett költekedések által, bátran mondhatni kétszeres árban veszi meg hosszas lelki és testi küzdés után is saját törvényes tulajdonát.

Akárhány birtokosság és birtokos van erdélyi részekben, a kik a május 6-ki 1872. évi utasítás nyomoraival megismerkedve a megkezdve volt ilyen pereiket felhagyták, megszöktek tőlük, új pereket senki sem kezd, és ott, a hol ezen utasítás szabályai szerint hivatalból rendelt gondnok kell, hogy kezdje a pereket, százával van az eset, hogy a birtokosok ilyeneknek is utasítást nem adnak, irtóznak a költségektől és ha a hivatalos gondnok dicsőséget akar csinálni az ilyen perek folytatásából, zsebe tele van; ha nem bukik is bele tüzébe, de annyi bizonyos, hogy a tulajdonos földesur törvényes birtoka, a törvény czéltalansága miatt idegen kézre kerül.

Állam, melynek létalapja és védbástyája a fekvőbirtok és ennek következménye, az intelligentia többsége; nem szabad, hogy közönyös legyen ilyen esetek és intézkedések észlelésénél.

e) Az erdők, a H. T. K. III. rész 3 cz. kezdő 4. és 5-ik §§; a comp. cons. III. R. 7. cz; 2. cz. az 1769-beli regulativum punctatumok III. szakasza 5 pontja, az 1781-beli erdő-szabály egész értelme, ugy különösen annak 11., 25., 26., 31., 38., 45., 46., 49., 52. és 53. pontja és az utolsó pontnak 9-ik szakasza, továbbá az 1791-beli XXVI. törvényczikk, valamint 1811-beli, 1812-ben 8768. főkormányiszéki szám alatt az erdős rendére nézve országszerte kihirdetett XXXIV. törvényczikk 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11. és 13. pontjai, ugy az 18^{46/47}-beli V. törvényczikk 2. §., az 1849-beli szeptember 20-ki, 1851-beli november 16-ki 287 szám alatti, 1845. ápril

14-ki 536 sz. udvari és kormányi rendeletek és leiratok, valamint az 1852. december 3-ról Erdélyre nézve, 1858. január 1-től kezdve kötelezőleg kiadott cs. kir. erdő-könyv 4., 9. és 10-ik, 20-ik és más ide tartozó §§. és számos, más időközben kiadott kormányi rendeletek által ellent mondani, nyolcz százados törvényhozás kiváló tárgyai voltak. Az 1849. évi szeptember 20-án, 1851. november 16-ki 903 és 287 számú kormánylapok, az 1848-ban, az 1849 elején tulajdonjog sértőleg elnézett erdőpusztításokat, hadi törvényszék által rendeli zaboláztatni. Ezen törvények időről időre cardinalis jogokat irnak körül, ugy a nemes földesurakra, valamint a volt jobbágyokra nézve. E törvények körülírják, mely erdők urbéres községiek, melyek urbéresekéi, megszabják határait a földesuri erdőknek, megszabják kötelezettségeit és teljesítéseit a földesurnak urbéreseivel szemben, megszabják büntetését a földesuri pontatlanságnak, valamint büntetését az urbéres kihágásainak. Ezen törvények és fejedelmi határozatok megszabják pontjait a hivatalnokok által büntetés terhe alatt eszközölni kellett erdőszabályoknak, erdőszabályozásoknak. E törvények és szabályok által határozatlik meg az erdők fenntartása és gazdászati módzatai.

Hogy ezen törvények életképesek valának, elég bizonyítékul szolgálhat, hogy ámbátor a volt jobbágy ugynevezett terhes szolgálatokat teljesített, robotot, tizedet és egyéb datákat, a mint szeretik mondani, szerfelettieket adott és teljesített, ámbár semmi tulajdona nem volt; tehát sokkal több szükségei valának mint ma, a midőn minden terühment és szabad tulajdona; mégis 1848-ig Erdélyben az erdőpusztításoknak hire sem vala! Mellőztettek törvényeink, előállott az önkormányzás, fájdalom ezzel előállott az erdőknek rendszeres pusztítása, a volt urbéres osztály nagy része szinte erénynek tartja a fa- és erdőrongálást, a földesurak egy része és a kincstár vetekedtek több száz és tán több százezer forintokra becsülhető, ugy az állam, valamint a közigazdászati érdekében nélkülözhetetlen erdőterületeket vetekedve letarolni, egyikét is a tulzóknak a törvény alkalmazása nem találja. Alsó-Fehérmegyének topánfalvi és verespataki szolgabírói járásaiban epidemiává, kórsággá vált az erdőpusztítás, ez év elején 40,000-et haladott meg a praevaricatorok száma, két szolgabíró, ennek két irnokja, a járás bírósága, a tán százezerekbe kerülő erdészeti hivatal nem valának képesek, vagy nem akarák az erdőpusztításokat zaboláztatni? a kir. belügyministerium kényszerítve vala egy új hivatalt, segéd szolgabíró névvel jelen év november 1-én kezdve 600 frt fizetéssel felállítani, vajjon ez állam- és vagyonzabáltságának jele-e?!

E szerencsétlen birtok-biztonság nem ez év folytán kezdődött, hanem ezelőtt pár évtizeddel. Az absolut kormány viszszerterelte, részint a vagyonzabáltságot rendes medrébe, részint pedig az 1854-beli június 21-ki urbéri nyiltparancsnak a fentebbi idéztük törvények szellemével, sok részben egyező szabályaival, könnyűvé és sürgössé lett erdőszabályozási perrel kivánt és pedig kevés költséggel gátat vetni. Az október 12-ki 1868-beli igazságügyministeri utasítás a tulajdont és ezt biztosító törvényeket tisztelve elvben és kivitelben érdemileg nem változtatott, hanem előállott az 1872. évi május 6-ki utasítás, a már bevégzés pontján álló sok számos pereket, megakasztó rendeleteinek megfelelőleg átídomíttatni parancsolá, egy bizottmányi, egy hitelesítési, egy becslési tárgyalás helyett kétszerest és némely esetben háromszorost alkalmazott és alkalmaztat; hatszoros, sőt tizszerez költség szaporítást, hat napi idővesztés helyett hat évit és az egy bírói rendszer mellett aligha nem tiz évit okozott. Felperes és alperesek nagyobb részint a perköltségektől is zaklattatva, vetekedve pusztítják a per tárgyait; senkisémm alkalmazza az 18^{46/47} évi XV. törvényczikk 31. §-a a)

ponjtának azon szabályát, hogy „az osztatlan közerdőkre nézve az 1791-ik évi XXX. törvényzikk értelmében, bármely félnek kívánatára, a kereset bevezetéséig bírói zárt rendelni és a törvényhatósági tiszteket ennek elégtételbe vétele végett felszólítani kötelessége a törvényszéknek“. Ezen késedelmes és költséges eljárás, ezen sok részben rendszerrel folytatott pusztításnak pár évek alatt eredménye lesz Erdélyben a fő életbiztosítási alapnak, az erdők nagy részének elpusztulása s az különösen, hogy a midőn az erdők jeleni porfolyással folytatott szabályozásának vége lehet, az egyes földbirtokos is, de különösen az állam mint földbirtokos, kétszeresen megvett, nagyobb részint kipusztított, legalább jövedelmet nem hajtó erdőrészekhez jut.

Ezért állam- és gazdasági érdekekben szükséges azonnal, a május 6-iki 1872. évi ministeri utasításnak az erdők szabályozását tárgyzó részét is hatályon kívül helyezni és az october 12-iki 1868. évi utasítás szabályait azonnal alkalmaztatni, a roppant költségeket és idővesztést, háromszoros napi díjakat beszüntetni és különösen az állami és kincstári, meg alapítványi roppant terjedelmű birtokoknál törvényes szakértő vezetést, állami s önfentartási kötelességből azonnal alkalmazni.

f) A fennebb idézett törvények az 1769-beli, az 1791-XXVII. törvényzikk által törvénynyé vált: „Szabályozó pontok“, az 1791-beli XXVI. törvényzikk, az 1848. évi IV. törvényzikk 4, 5 és 8. §§-sai biztosítják egyfelől a nemes földbirtokosokat az iránt, hogy allodiális birtokaikat, erdőiket, ezekben történt engedélyezett vagy erőszakolt irtásokat, úgy a rendes jobbágytelkek kiegészítő részeit nem tevő szőlők dézmáit el nem vesztik, legalább u. n. urbéri kárpótlást nyernek; ugyanekkor a birtokos osztály által a böles fejedelem hozzájárultával felszabadított volt urbéresnek, a szabadulás által nyert birtokuk az 1848. évi IV. törvényzikk által körülíratott. Mindenik fél biztosított vala és tudá mi tulajdona és mi nem, az 1854-beli június 21-iki urbéri nyiltparancs I. és II. szakaszai, az absolut hatalom idegen emberei által előbbi magánjogi birodalmunkat és nemzetiségünket nyolcz századon keresztül fenntartott törvények alapján elég határozottsággal, — legalább jobbal, mint némely újabb rendeletek, — körülírak, melynemű föld lett kirekesztő tulajdona az urbéresnek, mint az állam által megváltható; melyik a volt urbéres hozzájárultával kisajátítható, és melyik az, melyet a földesurnak tulajdonul vissza kell bocsátani, úgy biztosítá a volt jobbágytelkek kiegészítő részeit nem képező szőlővel becsültetett régi közhelyek osztálya következtében allodiális tulajdonává vált közhely és promontoriumbeli részeknek, a volt urbéresek általi, minden az állam és egyes polgárok terhelteése nélküli, saját költségükön megváltását. Az 1868. évi october 12-iki ministeri utasítás híven az előzmények, törvények és nemzetek közti egyezésszerű léffeltételekhez, fenntartá a hajótörésből megmentett darabokat és úgy mint az előbbi törvények és rendeletek, állami kötelességnek parancsolá minden ilyes peres kérdéseket a magánjog és nyolcz százados, a tulajdont szentesítő gyakorlata alapján, hivatalból az egyszerű igazságnak megfelelőleg tisztázni, megvizsgálni és igazságot tenni!

A május 6-ik 1872-beli ministeri utasítás és az 1871-beli LIII. törvényzikk 69. §-a egyszer beszüntette az 1818^{1/9} év előtti allodiális fekvők és foglalatok feletti kérdés-tehetést, a kincstár több ezer holdat és más birtokosok százakat, ha nem többet, allodiális, megmenthető fekvőket ingyen vesztenek, másfelől a fennebb idézett törvények és az 1854 június 21-iki urbéri nyiltparancs VI. szakasza, a több évtizedeken törvényszéki gyakorlat és az ezeréves létező ítéletekkel szemben, a midőn az irtások és egyes urbéri perek és minden vitássá vált fekvők feletti kérdések, a birtokszabályozások feletti perek letárgyalásával kötelességszerűen le valának tárgyalandók, az idézett 1871. évi LIII. törvényzikk 69. §-sa b) pontja szerint, csak azon

esetben tárgyalhatók az egyes urbéri perek és vitások feletti kérdések, ha azok 1862 deaember hó utolsó napjáig be lettek perelve, és ez esetben is csak pertárban.

A fentebbi államérdek parancsolta hivatalos eljárással szemben ezen utasítás 12. és 13. §§-aiban az urbéri perekre semmi szín alatt nem alkalmazható „ellenmondások“ és csak a polgári perekben kötelező pertári eljárást rendelte alkalmazandónak. És ezt is azon, a polgári perekre nézve is káros tvktrs 144—150 §§-saiban körülírt eljárással, miszerint a jegyzőkönyvi tárgyaláson minden bizonyítékokkal készen kell lenni és hogy további semminemű halasztásnak hely nem adható.

Ezen törvénykezési eljárás szembeszökőleg ellenkezik az 1791-beli XXVI. és XXX. törvényzikkben, az 1846^{1/7} évi 14. és 15, az 1848. évi IV. törvényzikk 1, 2, 4, 5 és 8 §§-ban úgy a földbirtokosokat, mint tulajdonosokat, birodalmat fenntartókat, valamint a megajándékozott urbéreseket és egyáltalában roppant urbéri kárpótlás terheiben résztvevő minden más honpolgárokat biztosított és alaptörvénynyé vált szabályokkal, miszerint:

„A földesuraknak urbérességükérti kármentesítése semmi szín alatt meg nem akadályozható, fekvőik ingyen senki tulajdonává nem valnak“ — „az urbériséget nem vesztett és tulajdonul nem is nyert milliói a birodalom lakosainak, a kik mégis az urbéri kárpótlások milliói törlesztésében milliókkal vesznek részt, csak a valódi urbéres birtok megváltásában szoríthatók segédkezésre,“ hogy ezen törvények megtartása, a földesurak teljes kármentesítése „a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezett“ — „hogy tulajdon és fekvő birtok biztonság létezik“: mert ugyanis az 184^{3/9} években minden birtok tulajdont biztosító okmányaitól rendszeresen kifosztott és kirabolt földbirtokosok, akkor midőn nemesak a fentebb idézett törvények által, hanem az ugynevezett absolut hatalom teremtménye, az 1854. évi június 21-iki urbéri nyiltparancs 63, 67 és 70, az 1858. évi urbéri törvényszéki utasítás 164, 165, 168, 171, 178, meg az october 12-iki 1868-beli igazságügyministeri utasítás 8, 15, 20, 23 és 24 §§-ai szerint a birtokrendezéseknél mellőzhetetlen előmunkálatok alkalmával az illető község és határát érdeklő minden peres kérdések a helyszínen voltak letárgyalandók; hivatalos kötelességszerűleg, az igazság és köpzett bíró által célravezetőnek, úgy az állam, valamint az egyesek terhelteését, tulajdonjogát szabályozó és biztosító modorral az egyes telkek, egyes földdarabok, irtások és szőlők feletti vitás kérdéseket hivatalos vizsgálat utján kellett tisztába hozni; helyi szemlével és szakértőkkel az irtások korát és milyenségét constatálni, hivatalból kellett tanukat, a birodalom minden levéltáraiból törvény által rendelkezésére hagyott bizonyító okmányokat és felvilágosításokat beszerezni s csak ezek alapján derekas ítéletet hozni.

A földes urak, azon volt jobbágyok és zsellérek, kik ezen többszörösen, törvények és királyi readeletet, valamint 1858 évtől 1872 év végéig teljesen helyesnek bizonyult tizennégy éves törvényszéki eljárás és több ezreket meghaladó minden felhívási bíróságoknál helybenhagyott igazságos ítéletekben bizva; az 1862 év december utolsó napjáig négy év alatt, három ízben megbővített perbeadási határnapokra pereiket minden úgy is nem birt bizonyítékok nélkül adák be a törvényszékekhez; atörvényeket, és tulajdont sértő majus 6-iki 1872 évi utasítás 12 és 13 §§-ai könnyelműleg felmenték az államot nemes kötelezettségétől a bíróságokat üdvösnek bizonyult hivatásuktól és kötelezék a perelő feleket a kik egyáltalában alig egy pár kivételével, a mindennapi önnfenntartásra szükségesekekben is megszorultak, a polgári perrendtartás nem alkalmazható szabályai szerint minden adatokkal készen a pertári jegyzőkönyvi tárgyalásra megjelenni, pereiket véglegesen lejártatni, tizszerezett költséggel mindkét

félre nézve, az állam által biztosított és a fennálló törvények és rendeletek szerint megmenthető birtokot az állam nyakába vetni megváltás végett, — vagy ha az ugy is adatokkal nem bíró földesur nem jelent meg, perrendtartásszerűen alperes is kimaradva, az egész per levéltárra tételének és a per beszüntetésének nyilvántartását várni és az állam határozott kötelezettségével szemben bármilynemű birtoknak kárpótlás nélküli, a birtok, akárhányszor törvényt és tulajdont sértő foglaló tulajdonául ingyen maradásán sohajtozni, vagy pedig, a mi leggyakoribb, adatok hiányában százával a per tárgyainak az állam nyakába dobásának, urbérlig megváltás végett örövendeni.

Sőt megítélt irtások, meguyert szőlőváltásdíjak a lehető egy pár havi késedelmes vagy nem tudott bejelentési határnap elmulasztása miatt elévültnek határozottak, — „a nemzeti becsület védpaizsa“ alá helyezett tántoríthatatlannak lenni kellett bizalom és biztosítás koronként megújult párttörekedések és hű ábrándok áldozatjává tételtek, nyolcz századon keresztüli törvényhozással biztosított állami, nemzeti és egyesek meg családok sértetleneknek tartott tulajdonaik oly többseggel, mely mit sem vesztett, soha nem teljesülő reményeknek feláldoztattak.

Az 1846/7 év XIV és XV. az 1848-iki IV törvényezik 8 §-sa a június 21-iki 1854-beli 20 és 29 §§-ai és a százados gyakorlás által biztosított nem urbéres telek kiegészítő részeit tevő, szőlőkbeli dézsma s bizonyosan több századot meghaladó ezen törvények alapján szabályszerű időben beadva volt dézsmás szőlők megváltása feletti perekről, de különösen ezek tárgyaról az erdélyi részekben bizonyosan több száz holdat meghaladó birtokról, az 1871 évi LIII és más ezt követett törvényezikben semmi említés nincsen, valamint semmi hivatkozás a május 6-iki 1872-beli miniszteri utasításban. Érvényen kívülieknek nyilvánítottak az urbéri nyilt parancsnak ezen fontos kérdésnek irányt mutató szabályok is együttesen, más abban foglaltakkal együtt. De hogy mi történjék ezekkel, mi a földes uraknak több százra menő pereikkel és százados törvények által biztosított követeléseikkel, mely módozatokkal láttasanak és enyésztesenek el, sehol semmi rendelkezés. Történt a közelebbi években, hogy ilyen perek százával, a fennálló törvények és rendeletek ellenére a felperes földesurak és szakismerő képviselőjük mellőzésével, a perekkel és a hazai minden törvénynyel ismeretlen hebehurgyán felállított törvényszékekkel, ugy nevezett „Pergondnokokkal“ tömegesen a helyszínen letárgyaltattak, a törvényekkel és rendeletekkel szemben a földnek kárpótlása, mint urbériség az állam nyakába vettetett, a tizszer anyit erő és jövedelmező dézma pedig, a földesur teljes tulajdona elejtettet. Ilyen per egynehány a medgyesi kir. törvényszéknél ma is hurczoltatik, a kir. kárpótlást illetőleg pedig a kir. földterhmentesítési alapigazgatóságnál várja pár évektől fogva érdekes elhatározását.

g.) A jelen módosító pontok 20 éves gyakorlat alapján szükségesnek látták a törvényszékek, a peres felek és különösen az alperesi képviselők, a működő mérnök és végtére a közigazgatási hatóságok hanyagságát, a perekben késleltető eljárásukat, különösen közönyösségüket korlátozni és büntetéssel sújtani.

Egy államnak, főképen pedig ezen államnak érdekében nem állhat egyszer az, hogy a földmivelés kincstári érdekekben is a kor szükségeinek megfelelő biztos és jövedelmező állapotra ne vergődhessék, — hogy a fekvő birtok és azzal összekötött jogok ne a tulajdonos által élvezteszenek, — hogy a birtok szabályozási és urbéri perek, a birtok bizonytalansága felett millióit a honpolgároknak folytonos izgatottságban tartsák és e mellett tizszeres kiadásokat okozzanak; — de másfelől nem állhat érdekében egy államnak is, hogy az 1848 év előtti állapotokhoz mérten határozatosan fizetett bíró, ügyvéd, mérnök és közigazgatási hivatalnok, kénye kedve szerint a közérdekben akkor és úgy dolgozzék, a hogy kedve, célzata vagy jövőbeni érdekei leginkább igénylik.

Az államnak végezni kell sürgősebb teendőit, hogy a fekvő vagyon, egyedüli élő pénztára és lét-alapja, meneküljön a bizonytalanságtól!

h.) A költségek apasztása igazolását kell hogy találja az erdélyi részekbeni középbirtokosságnak rendszeresen eszközölt 1848 óta semmivel nem könnyített szegény állapotában, mely már-már megbuktatta, és különösen indokolt az által, hogy az állam, hogy a kincstár, hogy a kormány megerősödésével, a birtokomat fenntartó nemzet mulhatatlanul lenni kellett előhaladásával és vagyonosodási érdekével szemben az alperesek mindent elkövetnek azon tekintetben, hogy a birtokszabályozási, valamint a királyi minden egyes perek évtizedekre hurczoltassanak és épen ez által a felperesek és nemes birtokosok elkoldusodjanak, a költekedést ki ne bírják és a közérdekkel szemben, az állam érdekében folytatott perekkel felhagyjanak, legalább azok heverjenek.

E nemtelen igyekezet nem hogy ostoroztatnék az eddigi eljárással, de sőt inkább jutalmaztatik, a mennyiben az alperesek, a mellett, hogy a birtokost, az állam érdekében munkálót és költekedőt koldusbotra juttatják, a tiz és husz évekre is halasztható mindennemű birtok szabályozás és egyes perek folyama alatt ingyen, szabadon és büntetlenül használják, bitorolják és legtöbb esetekben pusztítják is a szabályozás alá vett határokat, erdőket s. t. b. — és az egyes perekben, a midőn végrehajtásra kerül, a birtokosnak nemcsak minden költsége és idővesztése behajthatlanná válik; hanem a konok perlekedő 20—25 évig ingyen használja a pertárgyát; minden vagyonát elpusztította, eldugta s nincs rajta mit exequálni!

Ezen elszegényítési rendszer magyar államkormányának, a honi törvényeket és a magán tulajdont biztosító rendszabályokat ismerni kellett képviselő testületnek elve nem lehet!

E G Y V E L E G.

* Mai számunkkal veszik vidéki t. olvasóink helybeli előnyösen ismert magkereskedők és „az erdélyi gazdasági egyesület bizományosa“ Tauffer Ferencz főárjegyzékének 32-ik évfolyamát, ajánljuk az érdeklődők szives figyelmébe.

* Világkiállítási ügy. A helybeli kereskedelmi és iparkamara, valamint az erdélyi gazdasági egyesület, mint erdélyi központi világkiállítási bizottság a közelmúlt napokban felterjesztést intézett a kereskedelmi ministeriumhoz, melyben előadja, hogy hírlapi cikkek és az országos iparegyesülettől az egyes kiállítókhöz intézett felszólítás szerint a bécsi világkiállítási érmekek és más kitüntetések kiosztása közelebből várható, e kiosztás azonban Budapesten történék, mely ünnepélyre az összes kiállítók meghivatának, hogy kitüntetéseiket személyesen vagy megbízottak által átvegyék. Az ünnepélyes kiosztást a bizottság is helyesnek tartja annyival inkább, mert a kitüntetések odaitélése óta már másfél év mult el és így az emlékezet és érdeklődés felelevenítése nagyon is szükséges, azonban óhajtja, hogy az ünnepély ne központosíttassék a fővárosban, hanem városonként külön tartassék meg. Ez nem vonna le semmit a Budapesten rendezendő ünnepélyes actus nagyságából, mert a főváros, nagyon számos kitüntetett kiállítóval bir, mert a vidéki városok kiállítója a budapesti elsőrangú czégek mellett természetesen háttérbe szorulna és mert különben sem igen várható, hogy a távoli kiállító időt és pénzt áldozva Bu-

dapesten megjelenjék. A fővárosban rendezendő ünnepély lehet nagyszerűbb; de az egyes városokban tartandó kiosztás hatása a kitüntetettekre nézve közvetlenebb, a közönségre nézve feltűnőbb lesz. Végre pedig annyi áldozat után, melyet a vidéki kiállítók nagy része tisztán hazafiságból hozott, még azt sem lehet várni, hogy az illető a sok formalitással, esetleg költséggel járó meghatalmaztatási képviseltetésről fogna gondoskodni, hanem a kitüntetés kézhez juttatása végre is a hatóságra szállana s. a. t. Reméljük, hogy a ministeriumot a felsorolt indokok meg fogják győzni s a czélba vett ünnepély központosításának eszméje el fog ejtteni.

* Felhívás a pomologia kedvelőihez. Folyó 1875 évi január hó 24-én, azaz vasárnap délután 4 órakor gyümölcsizelés fog tartatni, az erdélyi gazdasági egyesület titkári irodájában (Sétaterutca 13. sz.), melyre a kertészeti szakosztály t. tagjai s egyáltalában a gyümölcsészet barátai ezennel meghívattak. Izelés után szakosztályi tanácskozás: az egyesületi köztelek berendezése az ajánlott gyümölcsfajokra való tekintettel, továbbá tanácskozás a köztelek jövő sorsáról.

* A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium következő körrendeletet intézte a hazai törvényhatóságokhoz: „A helybeli kir. olasz főügynökség értesítése szerint, az olasz kormány az osztrák-magyar birodalomból eredő vagy onnan érkező mindennemű kérődző állatoknak, vagy azoktól eredő nyers terményeknek és hulladékoknak Olaszországba akár száraz földön, akár pedig vizen való bevitelét eltiltotta. Erről a törvényhatóságot tudomásvétel és miheztartás végett oly hozzáadással értesitem, hogy ezen beviteli tilalmat törvényhatósága egész területén, a legszélesebb körben kihirdetve, ezen tilalom fenállását különösen a területén működő állategészség rendőri szemlélő bizottságokkal tudassa.”

* Major Pál, a földmivelési ministerium gazdasági osztályainak főnöke s ministeri tanácsos néhány napot töltött Kolozs-Monostoron és az érdekelt szaktanárok közreműködésével az intézet gazdaságának czélba vett reorganizációjával behatóan foglalkozott. Miután a létrejött megállapodások egyelőre csak ideiglenesek, a mennyiben még a minister helybenhagyására várnak, az eredményről t. olvasó közönségünket csak akkor fogjuk tudósíthatni, ha a szándékolt változtatások tényleg életbe fognak léptettni.

— A hangyáknak is hadat üzen az ember. Irtak arról, miként kell őket a fáktól távol tartani petroleum stb. által, pedig hasznosak. — A ki ezen kis állatok tevékenységét megfigyeli, látni fogja, hogy csak azon levelekre mennek, melyeken rovar-tojások, különösen lepke-tojások találhatók, s hogy az egészséges leveleket fel nem keresik, s hogy azon fát elhagyják, melyen férgek nem tanyáznak. De azért, hogy egy vagy két levél megsértetik általuk, tehát hadat üzennek nekik. Poroszország igen helyesen elrendelte, hogy az erdőkben a hangyák megóvassanak, hogy ez által az ártalmas rovarok petéi irtassanak. (Közl.)

* A vörös bor színéről. Hogy a vörös bor színe természetes-e vagy pedig hamisított, azt Cottini és Fantogini szerint a következőképen lehet biztosan megtudni: 50

köbcentimetryi vizsgálandó vörös bor, 6 köbcentimetryi salétromsavval (meinynek sűrűsége 1·4 = 42 Baumé fokkal) összekeverendő és a keverék 90°—95° C.-ig melegítendő. A természetes vörös bor a melegítés után egy óra mulva sem változtatja meg színét, míg a mesterségesen vörösre festett bor a salétromsavval való melegítés után már 5 percz mulva elveszti színét. (F.)

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

M i r d e t é s e k.

Ló vásárlás.

A kolozsvári cs. k. remonta sorozó-bizottság közhirrre teszi, hogy mintegy 100 darab remontára szüksége lévén, azokat jóságuk és nagyságukhoz képest 200 frttól 325 frtig készpénzben fizeti.

Kolozsvártt, január 20. 1875.

Alexandrowicz,

(6) (1—3)

elnök, cs. k. őrnagy.

Üzlethelyiség változtatása.

Van szerencsém a nagyérdemű t. cz. gazdaközön-séggel tisztelettel tudatni, hogy a főpiacon Dávid Antal-féle házban lévő

mag-
és

terményüzletemet

ujjonnan berendezve belmagyarutca 7-ik szám alá tettem át.

Előlegesen is bátorkodom tudomásul hozni, miszerint sajtó alatt lévő mag- és termény-árjegyzékem néhány napok lefolyta után megjelenik, melyet becses figyelmébe ajánlok.

(1)

(4—52)

Tisztelettel

TAUFFER FERENCZ.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvártt elfogad életbiztosítási

ajánlatokat minden módozatokban:

Dijai a lehető legolcsóbbak és biztosítottjait, az életbiztosítási osztály összes nyereményeinek **ötven száztóliában**, azaz annak felében részesíti, díjfizelési összegeik arányában. Ezen nyereményrésztetés folytán, az 1871-ben biztosítottak már 1872-ki díjaik **kilencz száztóliát** visszakapták, és bizton remélhető, hogy ezen nyereményrész évről évre emelkedik.

Kiválóan figyelemre méltók a **biztosított eredménnyel megnyitott túlélési csoportok**, melyekbe beállítás által mindenki, már életében szép összegeket biztosíthat maga, vagy gyermekei részére.

Bővebb tájékozással, utasítással sat. szolgálnak a társasági felügyelők és ügynökök.

Az üzlet eszközésére alkalmas felügyelők előnyös feltételek mellett alkalmaztatnak.

A VICTORIA biztosító társaság igazgatósága KOLOZSVÁRTT.

(4)

(2-26)

P i a c z i á r a k.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
h e l y e	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
á r a k r a j e z á r o k b a n										
Kolozsvár	jan. 21	420-440	270-300	280-310	80-85	280-290	165	85	1100	21
Nagy-Várad	decz. 29	380-480	340-370	280-320	180-200	260-300	300	140	1500	24
Máros-Vásárhely	jan. 14	350-390	230-264	276-306	128-140	—	190-200	70-90	800	16
Károly-Fehérvár	jan. 9	395-400	310-325	265-275	125-138	—	170-175	95-120	900	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388-455	361	290-312	135-141	318	—	—	—	18
Besztércze	jan. 12	360-440	280	280	150	—	160-200	95-150	600	14
Nagy-Enyed	jan. 14	400-450	325-350	275-300	130-150	—	290-300	35-45	800	18
Szamosújvár	jan. 18	400-460	310-360	290-300	130-140	—	200	50	1600	18
Décs	jan. 19	360-400	300-320	260-280	110-120	—	140-150	50-80	800	15
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 75 frt 90 kr. — Ezüst árkelet 105.—

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	széri hirdetésekor											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
16/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 "	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 "	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 "	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 "	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknél külön kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.
A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a beküldött mellékelt hirdetése számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösai nyomdájának központi irodája (főler. gr. Gyulai-ház) Mellékletek százaunként 1 o. é. forintba számítatnak.

T A R T A L O M:

Birtokrendezési törvényjavaslatunk. — Tár-
salgó. — Választmányi ülés 1875. január
hó 5-én. — A torda-aranyosi gazdasági egylet
felolvasásai. — Törvényjavaslat az erdélyi ré-
szekben követendő birtokrendezési és tagosi-
tási eljárást illetőleg. — Egyveleg. — Hirde-
tések. — Piaczi árak.